

Update exotische eekhoorns

Vilmar Dijkstra, Zoogdiervereniging

Afgelopen jaren hebben we met enige regelmaat exotische eekhoorns in deze nieuwsbrief behandeld. Twee jaar geleden werd voor het laatst een overzicht van alle in het wild waargenomen uitheemse eekhoorn gegeven. Tijd voor een update.

In werking treden positieflijst

In 2015 is een voorlopige positieflijst voor zoogdieren in werking getreden, zie ook artikel op pagina 12. Daardoor mochten minder eekhoornsoorten verhandeld en gehouden worden, maar toch nog 21 soorten. In 2017 is een nieuwe lijst verschenen en daar staan 14 soorten op. Deze lijst moet in juli 2017 van kracht worden. Op korte termijn kan het gevolg zijn dat er een piek ontstaat van waarnemingen van exotische eekhoorns in het wild, omdat mensen van de soorten die verboden zijn af willen. In principe is er echter een overgangsregeling. Exemplaren van soorten die verboden gaan worden en die men nu al in bezit heeft, mogen nog wel gehouden worden. Men mag er echter niet meer mee fokken.

Aantal en locatie van de meldingen

Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal gevalideerde meldingen van exotische eekhoorns in de periode 2005-2016. Het gaat om ruim 1.500 meldingen, verdeeld over dertien soorten. De meeste meldingen komen van de

Siberische grondeekhoorn en de Pallas' eekhoorn. Dat is natuurlijk niet verwonderlijk, aangezien dat de enige exotische soorten zijn waarvan we in Nederland zich voortplantende populaties in het wild hebben of hadden. Bovendien is de Siberische grondeekhoorn waarschijnlijk de meest gehouden soort, waardoor deze waarschijnlijk ook het meest ontsnapt of wordt losgelaten.

Siberische grondeekhoorn

Van de Siberische grondeekhoorn zijn in Nederland twee populaties aanwezig. Een bij Tilburg (vanaf 1972) en de ander bij Weert (zie figuur 1). In enkele jaren zijn er pieken in het aantal waarnemingen (tabel 1). Dat hoeft niet te betekenen dat er grotere aantallen aanwezig zijn. Zo is de piek in 2014 te verklaren door een project dat toen is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging aan de populatie in Tilburg, waardoor er veel gegevens in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn gekomen. In hoeverre deze soort schadelijk is voor onze natuur is niet duidelijk en daarom wordt er tot nu toe niet ingegrepen in deze populaties. De Zoogdiervereniging heeft in 2017 de intentie om het onderzoek van 2014 te herhalen. De Siberische grondeekhoorn is inmiddels wel op de EU lijst geplaatst van soorten die door de lidstaten beheerd moeten gaan worden.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	totaal
Amerikaanse rode eekhoorn			1			2	12	23	22	7	5	5	77
Amerikaanse grondeekhoorn				1				1					2
Amerikaanse voseekhoorn							3						3
Chinese gestreepte boomeekhoorn			10					1		1	2		14
Dorsalis eekhoorn			1		1								2
Grijze eekhoorn	3	1	2	1		3	1						11
Japane eekhoorn				21	2		1	2		2			28
Pallas eekhoorn	9	8	10	30	48	29	112	223	16		1		486
Roodstaartboomeekhoorn					3								3
Siberische grondeekhoorn	4	13	238	28	14	4	27	132	32	105	80	198	875
Perny-grondeekhoorn							1						1
Thaise dwergstreepeekhoorn				1						1			2
Dertienstreep grondeekhoorn					1								1
totaal	16	22	262	82	69	39	156	382	70	116	88	203	1505

Tabel 1. Overzicht van het aantal gevalideerde meldingen van exotische eekhoorns in Nederland, in de periode 2005-2016.

Het is opvallend dat de gevalideerde meldingen allen afkomstig zijn uit het zuidoostelijke deel van het land. Waarschijnlijk houden de dieren het - op deze drogere zandgronden - langer vol dan de dieren die in het nattere noordwestelijke deel van ons land ontsnappen of losgelaten worden. Er zijn echter ook nog een aantal niet beoordeelde meldingen, waaronder in het nattere deel van Nederland.

Amerikaanse rode eekhoorn

Bij de Amerikaanse rode eekhoorn (ook Hudson eekhoorn genoemd) is het opvallend hoe de soort, na een eerste melding in 2007, plotseling vanaf 2010 in de Nederlandse natuur opdook (tabel 1). Blijkbaar zijn er vanaf 2010 op regelmatige basis dieren ingevoerd, met als gevolg dat ontsnapte of losgelaten dieren over het gehele land in het wild werden waargenomen (figuur 1). Doorgaans betrof het daarbij eenlingen, maar in vier gevallen ging het om meerdere dieren tegelijk. Dat heeft echter nog niet geresulteerd in een vestiging, hoewel de bossen en het klimaat in Nederland wel geschikt zijn voor deze soort. Na 2013 is het aantal meldingen flink afgenomen.

Figuur 1. Meldingen van Siberische grondeekhoorn en Amerikaanse rode eekhoorn, gevalideerd en nog te beoordelen, in de periode 2005-2016.

Pallas' eekhoorn

Waarschijnlijk is er voor de Pallas' eekhoorn geen sprake meer van een zich voortplantende populatie bij Weert (locatie is goed herkenbaar in figuur 2). Sinds 2011 is de Zoogdiervereniging in opdracht van de overheid de populatie die zich daar bevond, aan het wegvangen. Aan de meldingen in tabel 1 is goed te zien dat dit aardig lukt. Er zijn bijna 250 dieren gevangen en de laatste vangst was in 2015. Dat is tweeënehalf jaar na de vorige vangst. We vermoeden dat er nog hooguit enkele exemplaren aanwezig zijn.

In januari 2017 werd voor het eerst sinds 2008 bij America, eveneens in Limburg, een Pallas' eekhoorn gemeld. Daar keken we van op, want dat is een locatie waar in 2006 in een kooi in een vakantiepark ongeveer 30 dieren werden opgevangen, die in een park in Dadizele in West-Vlaanderen waren weggevangen. Volgens opgave uit Vlaanderen werden alle dieren eerst onvruchtbaar gemaakt voordat ze naar de kooi in het vakantiepark werden gebracht. De kooi was echter niet eekhoornbestendig en de dieren ontsnapten. Na 2008 werden er geen Pallas' eekhoorns meer gemeld en er werd met de beheerder afgesproken dat, indien er toch nog dieren werden waargenomen, ze dat zouden melden. Het in 2017 door een vakantieganger gemelde dier is snel gevangen en onderzocht. Het bleek een vrouwtje te zijn dat vruchtbaar was. Het gebit van dit dier is niet dusdanig versleten dat het om een in 2006 in de kooi losgelaten dier lijkt te gaan. Daarmee lijkt het waarschijnlijk dat er zich bij America toch Pallas' eekhoorns hebben voortgeplant. De Zoogdiervereniging is in opdracht van de provincie het gebied aan het inventariseren op de aanwezigheid van meer Pallas' eekhoorns. Zo nodig zullen die dieren worden weggevangen. Tot op heden zijn alleen op het vakantiepark oude sporen aangetroffen en geen dieren gesignaleerd.

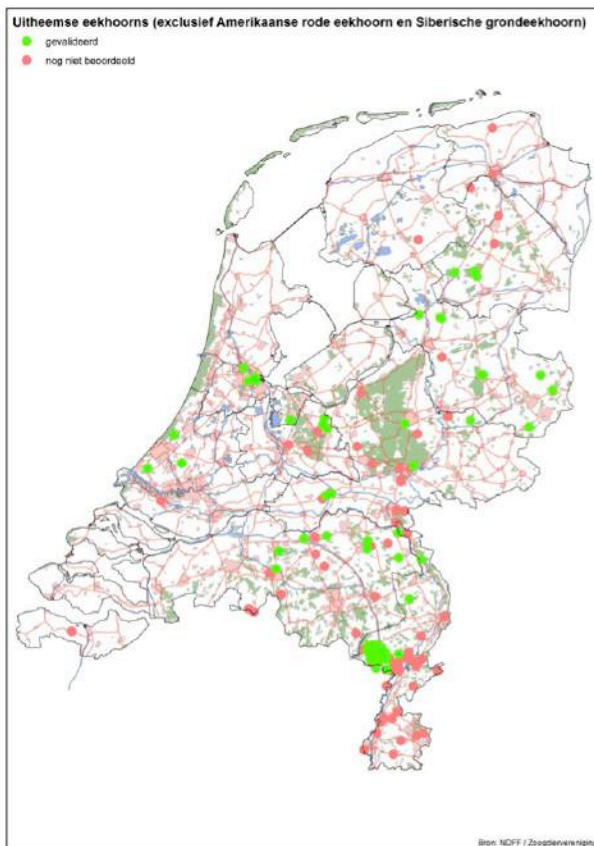
Thaise dwergstreepeekhoorn

In vergelijking met het overzicht dat de vorige keer tot 2015 werd gegeven, is deze soort nieuw. Het gaat echter om meldingen uit 2008 en 2014. In 2014 werd enige tijd een kleine gestreepte eekhoorn in de bebouwde kom van Eindhoven waargenomen. Na determinatie van de foto's werd geconcludeerd dat het ging om de Thaise dwergstreepeekhoorn, die zeer nauw verwant

is aan de Chinese boomeekhoorn en er moeilijk van te onderscheiden is. Er werden vervolgens foto's van gemelde Chinese boomeekhoorns beter bekeken en daaruit kwam nog een geval van een melding in 2008 in de buurt van Cuijk.

Determinatie niet altijd eenvoudig

Van de andere soorten wordt doorgaans maar af en toe een dier gemeld. Het is echter best mogelijk dat het voorkomen van een enkele soort wordt onderschat, omdat hij niet goed wordt herkend. Zo komt de Japanse eekhoorn in vele kleurstellingen voor, waardoor hij niet altijd te onderscheiden is van onze inheemse eekhoorn. Daarnaast zijn er soorten die veel op elkaar lijken. Zo lijken de gestreepte eekhoorns allemaal veel op elkaar en heb je een goed beeld van het dier nodig om te zien of het bijvoorbeeld een Siberische grondeekhoorn, Amerikaanse grondeekhoorn, Chinese boomeekhoorn of Thaise dwergstreepeekhoorn betreft. Ook zijn er nog meldingen die niet gevalideerd zijn. Het gaat daarbij onder andere om meldingen van grijze- en Pallas' eekhoorn.

Figuur 2. Meldingen van uitheimse eekhoorns (exclusief Siberische grondeekhoorn en Amerikaanse rode eekhoorn), gevalideerd en nog te beoordelen, in de periode 2005-2016.

Figuur 3. Ontwikkeling in het aantal gevalideerde meldingen van uitheimse eekhoorns, exclusief Siberische grondeekhoorn (en Pallas' eekhoorn), in de periode 2005-2016.

Het is echter gebleken dat bij deze soorten veel vergissingen worden gemaakt en er meestal sprake is van grijs of donker gekleurde inheemse eekhoorns. Zwart gekleurde inheemse rode eekhoorns worden soms gemeld als zwarte eekhoorn, wat een synoniem is voor de Amerikaanse voseekhoorn.

Ontwikkeling in het aantal meldingen

Het aantal meldingen van uitheimse eekhoorns wordt volledig beheerst door de Siberische grondeekhoorn en de Pallas' eekhoorn (ruim 90%, tabel 1). Dat is ook te verwachten want de Siberische grondeekhoorn wordt het meeste gehouden en er zijn twee in het wild levende populaties in Nederland en de Pallas' eekhoorn is een tijdje intensief gevolgd en gevangen. Daarom staat in figuur 3 de ontwikkeling van het aantal gevalideerde meldingen zonder die soorten. Daaruit wordt duidelijk dat het jaarlijkse aantal meldingen in dat geval vrij beperkt is (gemiddeld 12 per jaar). Daarin zijn twee piekjes te herkennen: 24 meldingen in 2008 en 27 meldingen in 2012. In hoeverre dat te verklaren is door een verhoogde activiteit in de handel in uitheimse eekhoorns, is niet duidelijk. Mogelijk heeft de jarenlange discussies over de positieflijst een aantal handelaren tijdelijk doen beslissen om even geen eekhoorns te verhandelen. Nu duidelijk is dat per 1 juli 2017 toch nog 14 soorten gehouden en verhandeld mogen worden, is te verwachten dat de handel zal toenemen en verwachten we ook een stijging in het aantal meldingen van die soorten die wel gehouden mogen worden.